

وزارت صنعت، معدن و تجارت
معاون محترم امور معادن و فرآوری مواد
جناب آقای مهندس وجیه اله جعفری

موضوع: ضرورت اتخاذ تدابیر راهبردی برای رفع موانع صنعت حفاری اکتشافی و تقویت زیرساخت‌های توسعه اکتشاف کشور

با سلام و احترام؛

ضمن آرزوی سلامتی، توفیق روزافزون و سپاسگزاری، احتراماً عطف به نامه شماره ۱۴۳۲-۱۴۰۵ مورخ ۱۴۰۵/۰۴/۲۱ اتحادیه حفاران غیر نفتی (پیوست) در خصوص تبیین مسائل، چالش‌ها و پیشنهادهای مرتبط با صنعت حفاری اکتشافی، خانه معدن ایران، ضمن تأیید کلیات مطالب مطروحه، لازم می‌داند با **نگاهی فراتر از مطالبات صنفی**، ابعاد راهبردی این موضوع را که مستقیماً با آینده توسعه معدنکاری ایران، امنیت تأمین مواد اولیه صنایع معدنی، رشد اقتصادی و تحقق اهداف برنامه هفتم پیشرفت ارتباط دارد، به استحضار آن معاونت محترم برساند.

امروزه در ادبیات **حکمرانی معدن**، **حفاری اکتشافی صرفاً یک خدمت پیمانکاری تلقی نمی‌شود**؛ بلکه زیرساخت اصلی توسعه معدن، نخستین حلقه زنجیره خلق ارزش و پایه شکل‌گیری سرمایه‌های معدنی آینده کشورها به شمار می‌رود. هر میزان متر حفاری، امکان کشف ذخایر جدید، افزایش ذخایر قطعی، جذب سرمایه‌گذاری، توسعه صنایع معدنی، ایجاد اشتغال پایدار و تقویت امنیت اقتصادی را فراهم می‌کند. در مقابل، هرگونه وقفه در فعالیت‌های حفاری، آثار خود را با فاصله زمانی چند ساله در قالب کاهش ذخایر جایگزین، افت تولید، کاهش صادرات و وابستگی بیشتر صنایع به منابع محدود موجود نمایان خواهد ساخت.

در شرایطی که جهان با سرعت به سمت اقتصاد مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته، انرژی‌های پاک، خودروهای برقی، هوش مصنوعی و مواد معدنی حیاتی حرکت می‌کند، رقابت کشورها دیگر صرفاً بر سر استخراج نیست، بلکه بر سر سرعت اکتشاف، افزایش ذخایر و دسترسی پایدار به مواد معدنی است. از این‌رو، حمایت از صنعت حفاری، سرمایه‌گذاری برای آینده اقتصاد کشور محسوب می‌شود.

بررسی سیاست‌های کشورهای معدن خیز نظیر **استرالیا، کانادا، شیلی، فنلاند، سوئد و آفریقای جنوبی** نشان می‌دهد که دولت‌ها با درک این واقعیت، مجموعه‌ای از سیاست‌های حمایتی را برای کاهش ریسک فعالیت‌های حفاری به اجرا گذاشته‌اند. تسهیل واردات ماشین‌آلات و تجهیزات، ایجاد مسیرهای ویژه گمرکی، قراردادهای متوازن، پرداخت‌های مرحله‌ای، مشوق‌های مالیاتی برای اکتشاف، حمایت از شرکت‌های اکتشافی، ایجاد پنجره واحد خدمات و دسترسی پایدار به سوخت، از جمله اقداماتی است که موجب افزایش سرمایه‌گذاری و رشد مستمر اکتشاف در این کشورها شده است.

با توجه به شرایط فعلی کشور، **خانه معدن ایران** معتقد است **رفع موانع پیش روی صنعت حفاری نه یک مطالبه بخشی، بلکه ضرورتی برای تحقق اهداف کلان توسعه معدن کشور است**. بر همین اساس، پیشنهادهای زیر پیرو درخواست اتحادیه حفاران غیر نفتی جهت بررسی و صدور اوامر لازم تقدیم می‌شود:

۱- شناسایی صنعت حفاری به عنوان زیرساخت راهبردی توسعه معدن

پیشنهاد می‌شود صنعت حفاری اکتشافی در سیاست‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان یکی از زیرساخت‌های راهبردی توسعه بخش معدن شناخته شود تا تصمیمات مرتبط با آن با رویکرد حمایت از توسعه اکتشاف اتخاذ گردد. این رویکرد در کشورهای استرالیا و کانادا موجب افزایش سرمایه‌گذاری در اکتشاف و ارتقای جایگاه آنها در زنجیره جهانی مواد معدنی شده است.

۲- تسهیل واردات ماشین‌آلات، تجهیزات و قطعات تخصصی حفاری

فرسودگی بخشی از ناوگان حفاری کشور و عدم تولید بسیاری از تجهیزات و قطعات تخصصی در داخل در شرایط کنونی، ضرورت تسریع در تأمین این اقلام را دوچندان کرده است. پیشنهاد می‌شود تجهیزات حفاری در فهرست کالاهای راهبردی بخش معدن قرار گرفته و برای آنها مسیر سبز ثبت سفارش، ترخیص گمرکی ایجاد شود. تجربه کشورهای معدنی نشان می‌دهد که هزینه توقف دستگاه‌های حفاری به مراتب بیش از هزینه تسهیل واردات تجهیزات است.

۳- اجرای کامل ظرفیت‌های قانونی حمایت از سرمایه‌گذاری اکتشافی

پیشنهاد می‌شود تمامی ظرفیت‌های حمایتی پیش‌بینی‌شده در قانون معادن و آیین‌نامه‌های اجرایی، به ویژه در زمینه تشویق سرمایه‌گذاری اکتشافی، با همکاری بخش خصوصی احصاء و به صورت کامل اجرایی شود. در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، دولت بخشی از ریسک سرمایه‌گذاری اکتشاف را از طریق مشوق‌های مالی و مالیاتی جبران می‌کند تا سرمایه‌گذاری در این حوزه استمرار یابد.

۴- اصلاح نظام قراردادهای حفاری

ماهیت عملیات حفاری با سایر پروژه‌های پیمانکاری تفاوت اساسی دارد. سرمایه‌گذاری سنگین اولیه، استهلاک بالای تجهیزات، ریسک‌های زمین‌شناسی، نوسانات ارزی و طولانی بودن دوره اجرا، ایجاب می‌کند قراردادهای حفاری دارای سازوکارهای اختصاصی باشند. پیشنهاد می‌شود دستورالعمل ملی قراردادهای حفاری با مشارکت وزارت صمت، ایمیدرو، اتحادیه حفاران غیر نفتی، خانه معدن ایران و سازمان نظام مهندسی معدن ایران تدوین شود و موضوعاتی نظیر پرداخت‌های مرحله‌ای کار در آن پیش‌بینی گردد.

۵- بازنگری در نظام اخذ تضامین توسط شرکت‌های دولتی

اخذ هم‌زمان ضمانت‌نامه، سپرده حسن انجام کار، کسورات قانونی و سایر تعهدات مالی، سرمایه در گردش شرکت‌های حفاری را به شدت کاهش داده و توان عملیاتی آنها را محدود کرده است. پیشنهاد می‌شود با الگوبرداری از رویه‌های بین‌المللی، استفاده از ضمانت‌نامه‌های بانکی و بیمه‌ای جایگزین بخشی از تضامین نقدی شود.

۶- ایجاد نظام یکپارچه تخصیص سوخت

تداوم عملیات حفاری بدون تأمین پایدار سوخت امکان‌پذیر نیست. تفاوت رویه میان استان‌ها و برداشت‌های متفاوت از مقررات، موجب بروز تبعیض و توقف برخی پروژه‌ها شده است. پیشنهاد می‌شود دستورالعمل واحد کشوری برای تخصیص سوخت فعالیت‌های حفاری مشابه صاحبان پروانه‌های بهره‌برداری تدوین و سامانه‌ای یکپارچه برای مدیریت آن ایجاد شود.

۷- کاهش بروکراسی و استقرار پنجره واحد خدمات حفاری

طولانی بودن فرآیند ثبت سفارش، تخصیص ارز، ترخیص تجهیزات، تمدید مجوزها و استعلامهای متعدد، هزینه سرمایه گذاری را افزایش داده است. در کشورهای معدن خیز، بخش عمده خدمات مرتبط با اکتشاف از طریق پنجره واحد ارائه می شود. استقرار چنین سازوکاری در کشور می تواند نقش مهمی در بهبود محیط کسب و کار معدن داشته باشد.

۸- تقویت توان مالی شرکت های حفاری

شرکت های حفاری، موتور محرک اکتشاف کشور هستند. پیشنهاد می شود امکان بهره مندی این شرکت ها از خطوط اعتباری، تسهیلات نوسازی ماشین آلات، ابزارهای نوین تأمین مالی و صندوق بیمه فراهم شود تا توان رقابت آنها افزایش یابد.

۹- توسعه سرمایه انسانی متخصص

کمبود نیروی انسانی متخصص یکی از چالش های آینده صنعت حفاری است. پیشنهاد می شود با همکاری دانشگاه ها، مراکز آموزش فنی و حرفه ای، سازمان نظام مهندسی معدن و بخش خصوصی، **برنامه های ملی برای تربیت و توانمندسازی نیروی انسانی متخصص حفاری** تدوین شود.

۱۰- تشکیل کارگروه ملی توسعه صنعت حفاری

با توجه به اهمیت موضوع، پیشنهاد می شود کارگروهی دائمی با مسئولیت معاونت امور معادن و فرآوری مواد وزارت صنعت، معدن و تجارت و با عضویت نمایندگان خانه معدن ایران، اتحادیه حفاران غیر نفتی، ایمیدرو، سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور، سازمان توسعه تجارت، تشکیل شود تا ضمن احصای دقیق موانع، **برنامه عملیاتی ارتقای صنعت حفاری کشور** تدوین و اجرا گردد.

جناب آقای مهندس جعفری؛ ایران با برخورداری از ظرفیت های کم نظیر معدنی، برای دستیابی به جایگاه شایسته خود در اقتصاد جهانی، نیازمند جهش در اکتشاف است و این هدف بدون تقویت صنعت حفاری محقق نخواهد شد. حمایت از این صنعت، حمایت از آینده معدنکاری کشور، امنیت تأمین مواد اولیه صنایع، توسعه سرمایه گذاری، افزایش اشتغال، رشد صادرات غیرنفتی و ارتقای تاب آوری اقتصاد ملی است.

خانه معدن ایران آمادگی دارد تمامی ظرفیت های کارشناسی و تخصصی خود را در کنار وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دهد تا با مشارکت دستگاه های ذی ربط، برنامه ای جامع برای توسعه صنعت حفاری و رفع موانع موجود تدوین و اجرایی شود.

هیات مدیره و هیات امناء خانه معدن ایران پیشاپیش از حسن توجه، حمایت و دستورات مؤثر جنابعالی صمیمانه سپاسگزار می نمایند.

با تشکر

خانه معدن محمد رضا بهرامن
رئیس
ایران ۲۰۶۴
تین

شماره: ۰۵-۲۵۷

تاریخ: ۱۴۰۵/۵/۵

پیوست: دارد - ۲ برگ

رونوشت:

- جناب آقای دکتر محمدرضا عارف؛ معاون اول محترم رئیس جمهور و رئیس ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، جهت استحضار و صدور اوامر مقتضی.
- جناب آقای دکتر حمید پورمحمدی؛ رئیس محترم سازمان برنامه و بودجه کشور، جهت استحضار و همکاری در پیش‌بینی حمایت‌های لازم.
- جناب آقای دکتر محمدمسعود سمیعی نژاد؛ رئیس محترم هیأت عامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)، جهت استحضار و همکاری.
- جناب آقای دکتر رضا علیزاده؛ رئیس محترم کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی، جهت استحضار و حمایت از اصلاحات قانونی مورد نیاز.
- جناب آقای دکتر ارشاد استعدادی؛ دبیر محترم ستاد تسهیل و رفع موانع تولید، جهت طرح موضوع در کارگروه تخصصی و پیگیری.
- جناب آقای دکتر سید محمود فاطمی عقدا؛ رئیس محترم سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، جهت استحضار و همکاری در تدوین برنامه‌های مشترک تعدیل قراردادها، آزادسازی تدریجی تضامین و حفظ تعادل حقوق کارفرما و پیمان.
- جناب آقای مهندس رضا اشرف سمنا؛ رئیس محترم هیأت مدیره اتحادیه حفاران غیر نفتی، جهت استحضار.

شماره: ۱۴۰۵-۱۴۳۲

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۴/۳۱

جناب آقای مهندس محمد اتابک

مقام محترم وزارت صنعت، معدن و تجارت

با سلام

احتراما؛ نظر به اینکه اتحادیه حفاران غیر نفتی، جهت ساماندهی مشکلات کل زنجیره حفاری شامل پیمانکاران، تأمین کنندگان دستگاه و تجهیزات تا حفاران اکتشافی تشکیل گردیده بدینوسیله، مشکلات و موانع حوزه حفاری اکتشافی اعضای خود را در کشور در حال حاضر به شرح ذیل اعلام میدارد:

۱- برای جلوگیری از ناترازی در مواد اولیه صنایع و بهره وری معادن مهمترین اقدام توسعه و سرمایه گذاری در بخش اکتشاف و حفاری اکتشافی می باشد، لذا بدین جهت پیشنهاد می گردد: جهت ایجاد جذابیت برای سرمایه گذاری در حفاری و اکتشافات، مشوق های ذیل تبصره ۵ ماده ۱۳ قانون معادن از سوی وزارت صمت اقدام و ابلاغ گردد.

۲- ارائه مجوز اکتشاف تکمیلی در فاصله زمانی بین اخذ گواهی کشف تا پروانه بهره برداری جهت تخصیص سوخت در این مدت زمان.

۳- اولویت ثبت سفارش، مجوز واردات بدون انتقال ارز و تسریع آزاد سازی دستگاه، تجهیزات حفاری از گمرکات کشور.

۴- مشکلات جاری قراردادهای، پرداخت مستمر حین عملیات در قرارداد های حفاری به صورت ماهیانه پیش از اتمام گمانه، زیرا حفاری در گمانه های عمیق و نیمه عمیق معمولا ماه ها به طول می انجامد.

۵- ماهیت حفاری اکتشافی به گونه ایست که پس از اتمام گمانه و پلمپ آن نیاز به طی شدن دوره تضمین نیست و کارفرما مغزه های حفاری را دریافت نموده است. در حالیکه پیمانکار می بایست هم ۱۰ درصد ضمانت نامه حسن انجام کار بدهد، هم ۵ درصد سپرده بیمه از صورت وضعیت و هم ۱۰ درصد حسن انجام تعهدات از صورت وضعیت خود که این امر پیمانکار را دچار مشکل کمبود نقدینگی می کند. ضمانت نامه حسن انجام کار و کسر سپرده بیمه به تنهایی کفایت و نیاز نیست ۱۰ درصد از هر صورت وضعیت کسر گردد.

۶- پرداخت مفاسد حساب بیمه تأمین اجتماعی از محل سپرده پیمانکار، توسط کارفرمایان.

۷- عدم تخصیص سوخت به میزان سهمیه دریافت شده از سوی شرکت پخش فرآورده های نفتی.

۸- با توجه به تفاوت تقسیمات منطقه ای بین شرکت فرآورده های سوختی و سازمان صمت در برخی محدوده های معدنی که در دو شهرستان یا نزدیکی شهرستان به علت عدم تطبیق کد پستی دیگری باعث عدم تخصیص سوخت می گردد و پیمانکار دچار سردرگمی می شود.

۹- افزایش مهلت تعهد های ارزی ، بانکی و اعتباری واردات به علت مشکلات ناشی از شرایط اضطرار جنگی برای حمل و نقل به کشور.

۱۰- به علت بروکراسی زیاد و گذشت زمان طولانی حداقل ثبت سفارش تا تخصیص ارز، با توجه به شرایط کنونی کشور ممکن است درخواست یک کالا به نیاز به کالای دیگری تغییر کند از این رو اجازه ویرایش ثبت سفارش تا قبل از تخصیص ارز به وارد کننده در سامانه داده شود.

۱۱- سقف کارت بازرگانی جهت واردات به صورت ناگهانی تغییر می کند و باعث ایجاد سردرگمی و مشکلات ناشی از آن می شود، از این رو حداقل اعتبار سالانه به طور شفاف مشخص گردد و از آن کمتر نشود.

جناب آقای وزیر با شناختی که از جنابعالی دارم، انتظار دارم به موارد فوق دقت و دستور فرمائید در اسرع وقت در خصوص رفع مشکلات اعلام شده بررسی و با کارشناسان این اتحادیه تبادل نظر گردد.

قبلا از بذل توجه جنابعالی قدردانی می نمایم.

رونوشت: جناب آقای مهندس محمدرضا بهرامن ریاست محترم خانه معدن ایران و قائم مقام ریاست اتاق ایران ✓